

Nr 49

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av motioner angående vården av landets vattentillgångar, m. m.

Till jordbruksutskottet har hänvisats följande av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner:

dels 1971: 210 av herr Bohman m. fl. (m), vari såvitt nu är i fråga hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga att en kartläggning av våra vattendrags förorening snarast måtte komma till stånd,

dels 1971: 273 av herr Wirtén m. fl. (fp), vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär

1. att inventeringen av landets vattentillgångar påskyndas och fullbordas snarast och att en plan för vattenhushållningen upprättas varvid även utreds möjligheterna att återställa torrlagda sjöar till vattentäkt och för fritidsändamål (fiske, bad m. m.),

2. att naturvårdsverket får i uppdrag att utreda möjligheterna att använda sig av i motionen angiven flygburen teknik för registrering av vattenkvaliteten m. m. i sjöar och vattendrag,

3. att en skyndsam utredning sker om möjligheterna av inrättandet av vattenvårdsförbund samt om dessas organisation och arbetssätt,

dels 1971: 422 av herr Magnusson i Kristinehamn m. fl. (vpk), vari hemställt att naturvårdsverket ges i uppdrag att utarbeta en riksplan syftande till skyndsamma åtgärder för bekämpandet av vattenföroreningarna och återställandet av vattnet i främst de större insjöarna med prioritet åt landets största insjö, Vänern. Riktningsgivande skall vara att såväl uppmärksamma behovet att vid reningsverken övergå till det s. k. tredje steget som frågan om konkreta ålägganden för berörda industriföretag beträffande restriktioner för utsläpp, eventuella åtgärder för att ta bort föroreningar, t. ex. i form av fiberbankar, samt medverkan i bestridandet av kostnaderna för vidtagandet av erforderliga åtgärder,

dels 1971: 1057 av herr Åkerfeldt m. fl. (c), vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att initiativ tages till upprättande av en vattenanvändningsplan för riket.

Utskottet. I ett antal motioner till årets riksdag framhålls behovet av inventering av våra vattentillgångar och av en riksplan för vården och användningen av ifrågasvarande naturresurser. I motionen 1971: 273 påtalas sålunda den ökande vattenförbrukningen, tendensen att hämta

förbrukningsvatten från allt avlägsnare bygder samt behovet av att lokalt på olika sätt förbättra utnyttjandet av nederbörden. Enligt motionen bör inventeringen av landets vattentillgångar påskyndas och snarast fullbordas. Vidare bör enligt motionärernas mening en sammanfattande plan för vattenhushållningen upprättas, varvid även utreds möjligheterna att återställa torrlagda sjöar så att de blir användbara till vattentäkt, för fritidsändamål m. m. I sammanhanget föreslås att statens naturvårdsverk får i uppdrag att snarast undersöka möjligheterna att använda sig av viss flygburen teknik för registrering av vattenkvaliteten. En skyndsam utredning om möjligheterna att inrätta vattenvårdsförbund m. m. begärs också. En omfattande plan för vattenanvändningen i landet framstår även enligt motionen 1971:1057 som alltmär angelägen. Krav på en riksplan syftande till skyndsamma åtgärder för att bekämpa vattenföreningarna och återställa vattnet i främst de större insjöarna, speciellt Vänern, framförs i motionen 1971:422. Bl. a. påtalas behovet att vid reningsverken övergå till det s. k. tredje steget. En kartläggning av föreningssituationen i våra vattendrag ingår också som ett av kraven i motionen 1971:210 om miljövårdande åtgärder.

Vad gäller frågan om utbyggnad av reningsverk är denna, som även framhölls vid 1970 års riksdag i samband med behandlingen av motioner i hithörande ämne (JoU 1970:47), föremål för ingående uppmärksamhet från såväl naturvårdsverkets som länsstyrelsernas sida. Naturvårdsverket synes genom nuvarande bidragsbestämmelser ha goda möjligheter att stimulera kommunerna till en tillfredsställande reningsstandard samt att styra utvecklingen på ett ur samhällsekonomisk synpunkt ändamålsenligt sätt. Som påpekades förra året bestäms takten i arbetets bedrivande när det gäller utrednings- och planeringsarbetet på förevarande område givetvis av de resurser som ställs till de centrala, regionala och lokala organens förfogande samt av prioriteringen i förhållande till andra samhällsuppgifter som måste göras.

Det sist anförda äger naturligtvis giltighet även i fråga om inventerings- och planeringsarbetet rörande vattenhushållningen. Utskottet vill emellertid understryka nödvändigheten av att vattenförsörjningsproblemen ägnas stor uppmärksamhet. Särskilt viktigt är det att de beaktas inom ramen för den fysiska riksplaneringen som måste innefatta en kartläggning inte bara av mark- utan även av vattenresurser. Den del av vattenplaneringsarbetet som berör redovisning av vattenbeskaffenhet och avloppsutsläppens storlek har naturvårdsverket bedömt som särskilt värdefull. Denna verksamhet hänger emellertid intimt samman med den tillsyn inom miljöskyddsområdet som enligt miljöskyddslagen ålagts de vattenvårdande myndigheterna. Naturvårdsverket har låtit en särskild arbetsgrupp utarbeta förslag till provisoriska råd och anvisningar för tillsynen. Sedan bl. a. länsstyrelsernas synpunkter inhämtats har förslaget fastställts att gälla tills vidare. I fråga om vattenvårds-

planering och vatten- och avloppsplanering pågår f. n. försöksverksamhet inom Östergötlands och Skaraborgs län i nära anslutning till samhällsplaneringen i övrigt. Bland andra projekt som helt eller delvis bekostas av medel över budgeten märks utredningar rörande Östersjön, Vänern och vissa andra särskilt skyddsvärda sjöar samt vattenundersökningar beträffande Vättern, i Skåne och på Gotland m. m. I utredningsarbetet om Vänern har under sistförflutna budgetår färdigställts en rapport om föroreningar i Vänernområdet, vilken nyligen publicerats av naturvårdsverket.

I anledning av vissa yrkanden i motionen 1971: 273 vill utskottet nämna att frågan om lagstiftning för vattenvårdsförbunden och frågan om eventuell samordning eller samverkan mellan förbunden och den statliga miljövårdsorganisationen prövas av vattenlagsutredningen. Vad gäller frågan om användning av flygburen teknik för registrering av vattenkvaliteten pågår visst utvecklingsarbete vid naturvårdsverket i samarbete med rikets allmänna kartverk.

I remissyttrande över de motioner i vattenförsörjningsfrågan som väcktes vid 1970 års riksdag anförde naturvårdsverket att verket inte då ansåg upprättandet av planer för vattenhushållningen erforderligt med hänsyn till att resultaten av försöksverksamheten borde avvaktas och att tillfredsställande vattenförhållanden borde kunna erhållas bl. a. genom åtgärder i syfte att minska utsläppen av föroreningar. Inte heller fann verket några ytterligare åtgärder från myndigheternas sida påkallade i fråga om inventering av vattentillgångarna. Såväl naturvårdsverket som Svenska kommunförbundet framhöll i sammanhanget de betydande kostnader som en totalinventering av vattentillgångarna i landet skulle medföra. Enligt naturvårdsverkets uppfattning behövdes vatteninventeringarna främst på det lokala planet med utgångspunkt i aktuella vattenbehov. Vad som härutöver erfordrades var till exempel åtgärder för bibehållande av en god vattenbeskaffenhet i framför allt de stora mellansvenska sjöarna. Såväl för Vänern som för Vättern och Mälaren pågick därför ett omfattande utrednings- och undersökningsarbete. Naturvårdsverket övervägde också att i någon form upprätta en förteckning över vattenområden som behöver skyddas för vattenförsörjningsändamål. Vad gällde frågan om återskapande av vattenmagasin framhöll naturvårdsverket förra året att det givetvis låg i naturvårdens intresse att reparera de skador som uppstått genom sjösänkningar. Initiativ i denna riktning hade också tagits av naturvårdsverket i flera fall. Verket framhöll emellertid att ett mera allmänt tillskapande av nya vattenmagasin i de sänkta sjöarna av ekonomiska skäl torde vara svårt att genomföra. Enligt verkets mening torde frågan om ökade möjligheter att återställa torrlagda sjöar kunna behandlas i anslutning till pågående revidering av vattenlagen.

Vid föregående års riksdagsbehandling av hithörande frågor instämde

jordbruksutskottet i att det i åtskilliga fall kunde visa sig svårt att skapa erforderliga resurser för att återställa eller ersätta tidigare vattenmagasin. Desto viktigare var det då enligt utskottets mening att verksamma åtgärder vidtogs i syfte att förhindra en fortskridande försämring av vattenkvaliteten i kvarvarande sjöar och vattendrag resp. förbättra vattenkvaliteten i desamma så långt detta är möjligt. Mot vad utskottet sålunda anfört hade riksdagen inte något att erinra. Utskottet vill i anledning av nu väckta motioner ånyo starkt understryka nödvändigheten av att kraftfulla och effektiva insatser på förevarande område snarast genomförs.

Utskottet förutsätter att berörda myndigheter och organ bedriver det fortsatta utrednings- och planeringsarbetet på vattenvårdens område så skyndsamt som möjligt med hänsyn till berörda frågors betydelse. Utskottet vill därvid understryka vikten av att de i motionerna anförda synpunkterna beaktas i arbetet med den fysiska riksplaneringen. I sammanhanget anser sig utskottet också bära framhålla angelägenheten av att arbetet med planeringen och inventeringen av våra vattenresurser bedrivs på ett sådant sätt att man i framtiden kan undvika att, såsom nu alltför ofta sker, igångsättningen av viktiga investeringsprojekt allvarligt fördröjs till följd av otillräcklig klarhet i berörda förhållanden, med betydande kostnadsstegring som följd såväl för det allmänna som för enskilda intressenter.

Utskottet hemställer

att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionen 1971: 210, såvitt nu är i fråga, samt motionerna 1971: 273, 1971: 422 och 1971: 1057.

Stockholm den 14 oktober 1971

På jordbruksutskottets vägnar

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit: herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Johanson i Västervik (s), Hedin (m), Jonasson (c), Magnusson i Grebbestad (s), Wirtén (fp), Krönmark (m), fru Lindberg (s), herrar Larsson i Borrby (c), Takman (vpk), Berndtsson i Bokenäs (fp), Bergqvist (s) och fru Theorin (s).